

Isabel ajas Bushi Valgest Majast välja!

Ain Kallis, ilmateadlane, 20. september 2003 00:00

Me kõik mäletame, millist peavalu tekitas teatud Monica-nimeline neiu president Bill Clintonile. Palju ei puudunud, et riigipea oleks oma ameti kaotanud.

Paar päeva tagasi tuli George Bushil koos juhtkonnaga evakueeruda Washingtonist sisemaale, Camp Davidi küngaste varju, põhjuseks Isabel.

Kas tõesti sundis üks kena naisenimega orkaan superriiigi presidenti hülgama oma peakorteri, nagu ta oli sunnitud seda tegema kaks aastat tagasi terroristide kartusel? Põhjusi on mitu – riigi juhtkonna julgeolek, tormi võimsus ning muidugi see, et too USA piirkond pole kunagi sellist maru kaela saanud. 115 aasta jooksul vaid üks orkaan – 1933. aastal ning paar troopilist tormi. Ei anna võrreldagi Floridaga, kus elanikke on selle aja jooksul kimbutamas käinud üle 140 tugeva keeristormi!

Põhja-Carolina osariigis valmistuti hoolega: pool lootustest võitluseks tormiga oli seotud laudkilpide naelutamisega hoonetele, pool jäi palvetele, nagu kommenteeris üks kohalik ametimees.

Orkaani ristsed

Mitte kõigile tugevatele tormidele ei anta nimesid. Meie laiuste rajud saavad õige harva ristitud (näiteks 1999. a. jõulutorm Lothar), küll aga lõunapoolsemad, mis annavad orkaani mõõdu välja, s.t. õhk neis liigub kiiremini kui 33 m/s. Tuule kiirus on tavaliselt seda suurem, mida madalam on keerises õhurõhk. Selle järgi, samuti olenevalt tuule kiirusest ning tormilaine kõrgusest, jaotatakse orkaanid viide kategooriasse. Kõige kangemaid, kus tuule kiirus ületab 250 km tunnis (70 m/s) ja rannikule rulluv tormilaine kasvab 4–5korruselise maja kõrguseks, esineb õnneks väga harva.

Eelnimetatud Isabel oli keset Atlandi ookeani saavutanud 5. kategooria tugevuse, idarannikule jõudes kahanes ta võimsus aga kiiresti. Kui antiikvägilane Antaion sai maad puudutades jõudu juurde, siis troopiliste tormidega on lugu vastupidi – maismaal nad nõrkevad.

Orkaanide läbimõõt on väga varieeruv, ulatudes 150 kuni 500 kilomeetrini, mõnikord isegi kaugemale. Selle keskel asub nn. tormi silm. Ilm seal on petlikult ilus ja sageli ka vaikne. Silma äärel on aga tuuled kõige raevukamad. Isabel oli «avarasilmnene» – silma diameeter ulatus vahepeal isegi 45 kilomeetrini, satelliidipildil oli see ka üpris kaunis.

Maabumise hetkel Põhja-Carolina osariigi rannikul küündisid tormituuled 47 kuni 49 m/s (Eesti rekord on 48 m/s). Elektrivool kadus 640 000 perel. Randa laksusid viie- kuni kaheksameetrised lained. Vihmavett sadas kohati kuni 300 mm, pool meie aastasest sademete kogusest.

Erruminek

«Švejgis» ennustab leitnant Dub oma tentsiku Kunerti tulevase nimeks õigesti – Kunertova. Omalt poolt prognoosin järgmiste troopiliste tormide nimedeks Atlandil: Juan, Kate ning Larry. Iseasi, kas nad saavutavad taolise tuntuse kui Isabel.

Muide, kui Isabel tekitab ülisuuri purustusi või tapab hulgaliselt inimesi, siis ta kaob orkaanide nimestikust ning ei tule enam kunagi ega kedagi kollitama. Ta saadetakse erru, nagu Alicia, Andrew, Bob, Gilbert, Hugo jt. pahad tormid.

Eestlasi võivad aga rõõmsalt üllatada maailma meredel, nime poolest, mõtlen, orkaanid või taifuunid Kaka, Kama, Peni, Malakas, Bordella või Ila.